

KVALITETSDEKLARATION

Demografisk analys

Återstående medellivslängd efter utbildningsnivå

Ämnesområde

Befolkning

Statistikområde

Befolkningsframskrivningar

Produktkod

BE0701

Referenstid

2000–2016 (demografiska händelsen dödsfall för respektive år, medelfolkmängd samt individernas utbildningsnivå)

Statistikens kvalitet	3
1 Relevans	3
1.1 Ändamål och informationsbehov	3
1.1.1 Statistikens ändamål.....	3
1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov	3
1.2 Statistikens innehåll.....	3
1.2.1 Objekt och population	3
1.2.2 Variabler	3
1.2.3 Statistiska mått	4
1.2.4 Redovisningsgrupper	4
1.2.5 Referenstider	4
2 Tillförlitlighet.....	4
2.1 Tillförlitlighet totalt.....	4
2.2 Osäkerhetskällor	5
2.2.1 Urval	5
2.2.2 Ramtäckning.....	5
2.2.3 Mätning.....	5
2.2.4 Bortfall.....	6
2.2.5 Bearbetning	6
2.2.6 Modellantaganden	6
2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig	6
3 Aktualitet och punktlighet	7
3.1 Framställningstid	7
3.2 Frekvens	7
3.3 Punktlighet	7
4 Tillgänglighet och tydlighet.....	7
4.1 Tillgång till statistiken	7
4.2 Möjlighet till ytterligare statistik.....	7
4.3 Presentation	7
4.4 Dokumentation	7
5 Jämförbarhet och sam användbarhet	7
5.1 Jämförbarhet över tid	7
5.2 Jämförbarhet mellan grupper	8
5.3 Sam användbarhet i övrigt	8
5.4 Numerisk överensstämmelse	8
Allmänna uppgifter	9
A Klassificeringen Sveriges officiella statistik	9
B Sekretess och personuppgiftsbehandling	9
C Bevarande och gallring	9
D Uppgiftsskyldighet.....	9
E EU-reglering och internationell rapportering.....	9
F Historik.....	9
G Kontaktuppgifter.....	10

Statistikens kvalitet

1 Relevans

1.1 Ändamål och informationsbehov

1.1.1 Statistikens ändamål

Syftet med statistiken är att kontinuerligt följa utvecklingen av återstående medellivslängd efter utbildningsnivå. Syftet med demografiska analyser är att analysera och beskriva utvecklingen när det gäller fruktsamhet, dödlighet och migration, att ge underlag för de antaganden som ligger till grund för de årliga befolkningsframskrivningarna (se *Befolkningsframskrivningar*, www.scb.se/BE0401) samt att analysera och beskriva parbildning och separationer.

1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov

Uppgifter om medellivslängd efter utbildningsnivå har varit efterfrågade från allmänheten och andra statistikansvariga myndigheter och det finns ett behov av att uppdatera och redovisa dessa uppgifter varje år. De används bland annat i Folkhälsomyndighetens årliga folkhälsorapportering. Demografisk analys har en bred grupp av externa användare, där regeringen, statliga myndigheter, kommuner och landsting är huvudanvändarna. Statistiken används främst i deras utrednings- och planeringsarbete. Rapporterna används också av media, studerande och allmänhet för att få ökad kunskap om demografiska utvecklingstrender i samhället.

1.2 Statistikens innehåll

Målstorheterna i den årliga statistiken är återstående medellivslängd vid 30 och 65 års ålder.

1.2.1 Objekt och population

Målpopulationen för statistiken är personer som är 30 år och äldre och som bor i Sverige de olika åren 2000 till 2016. Intressepopulationen är de som borde vara folkbokförda i Sverige och som är 30 år och äldre frö de olika åren. Observationsobjekten är personer som faktiskt är folkbokförda i Sverige i åldern 30 år och äldre under de olika åren 2000–2016, de härleds från poster i Registret över totalbefolkningen (RTB), där varje post motsvarar en person. Såväl observationsobjekt som målobjekt är individer. Statistiken är avgränsad till personer födda i Sverige. Skälet till att enbart inkludera personer födda i Sverige är en välkänd osäkerhet i den svenska registerstatistiken avseende skattningar av utrikes föddas dödsrisker som länge varit systematiskt underskattade¹.

1.2.2 Variabler

Nedan redovisas målvariabler för statistiken om återstående medellivslängd efter utbildningsnivå. Motsvarande observationsvariabler definieras utifrån

¹ Ringbäck W.G., Gullberg, A., Hjern, A., & Rosén, M. Mortality statistics in immigrant research: Method for adjusting underestimation of mortality. *International Journal of Epidemiology*, 1999, 28: 756–763.

uppgifter från Registret över totalbefolkningen (RTB) och Utbildningsregistret (UREG). Även om mål- och observationsvariabler överensstämmer väl, föreligger en principiellt viktig skillnad: målvariablerna avser de förhållanden som skulle gälla om personer var korrekt folkbokförda enligt gällande regelverk, medan observationsvariablerna avser de förhållanden som faktiskt finns registrerade. Intressevariablerna stämmer väl överens med målvariablerna för att fastställa dödsriskernas storlek i alla åldrar.

Riskfolkmängd. Medelfolkmängd för de olika åldrarna referensåren 2000–2016 samt antal döda efter födelsedagen. Uppgiften hämtas från RTB och UREG.

Antal döda. Hämtas direkt från händelser registrerade i RTB.

Antal döda efter födelsedagen. Hämtas från händelsedatabasen i RTB utifrån ålder vid död jämfört med ålder vid årets slut.

Ålder vid döden. Avser uppnådd ålder under året och hämtas från händelsedatabasen i RTB.

1.2.3 Statistiska mått

Det statistiska mått som används är medelvärde av ålder vid död. Återstående medellivslängd beräknas enligt en livslängdstabell. För livslängdstabellen behövs uppgift om dödsrisk i varje ettårig åldersklass som appliceras på en standardpopulation om 100 000 personer. Statistiken avser återstående medellivslängd för enskilda år, det betyder att måttet gäller med alla de dödsrisker som skattas för alla åldrar de enskilda kalenderåren 2000 till 2016. Det är inte observerade livslängder som fås om alla personer ska ha genomlevt alla åldrar 0 till drygt 100 år.

1.2.4 Redovisningsgrupper

Statistiken redovisas efter kön, utbildningsnivå och ålder (från 30 och 65 år).

1.2.5 Referensperioder

Statistiken har mitten av åren 2000–2016 som referensperiod.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Statistiken över återstående medellivslängd efter utbildningsnivå baseras på uppgifter från SCB:s totalräknade individregister. Tillförlitligheten är hög när det gäller uppgifter om bland annat dödsfall i den folkbokförda befolkningen. Att folkbokföringsuppgifterna används utbrett i samhället ökar sannolikheten för att fel i uppgifterna hittas och rättas. Vissa myndigheter har enligt förordning skyldighet att återrapportera fel i folkbokföringen. För RTB har kontrollundersökningar gjorts där man jämfört uppgifterna i RTB med Skatteverkets folkbokföringsdatabas. Analyserna visar att innehållet i folkbokföringen och RTB överensstämmer i mycket hög grad och att tillförlitligheten är god i RTB, vilket då också gäller för beräkningen av den återstående medellivslängden som används i statistiken. För uppgifter om utbildningsnivå är tillförlitligheten något lägre eftersom bl.a. utländsk utbildning inte alltid registreras i utbildningsregistret, se punkt 2.2 *Osäkerhetskällor.*

2.2 Osäkerhetskällor

Statistiken avseende återstående medellivslängd efter utbildningsnivå baseras till stor del på RTB vilket gör att osäkerhetskällor i RTB även gäller beräkningar av återstående medellivslängd. Den enskilt främsta källan till osäkerhet är att brister i rapporteringen leder till att folkbokföringsuppgifterna inte perfekt visar hur befolkningen borde vara folkbokförd enligt gällande regelverk. I huvudsak orsakas bristerna av att rapporteringsskyldiga, på grund av okunskap, underlåtenhet, senfärdighet, slarv, glömska eller andra skäl antingen avstår från att rapportera förändringar eller lämnar felaktiga uppgifter. Det kan också finnas vissa avslutade utbildningar som inte blivit registrerade i Utbildningsregistret. Det gäller bland annat utbildningar som avslutats utomlands.

2.2.1 Urval

Denna källa bidrar inte till osäkerhet i statistiken eftersom den är totalräknad och baseras på heltäckande register.

2.2.2 Ramtäckning

Statistiken bygger på folkbokförda personer enligt RTB. Alla täckningsfel som finns i detta register finns också med i statistiken. För ytterligare information om ramtäckning i RTB se kvalitetsdeklarationen för Befolkningsstatistik, www.scb.se/BE0101. Det är samma ramtäckning i RTB som utgör ramtäckning för Utbildningsregistret. Det är lägre kvalitet på registeruppgifter både för utbildningsnivå och för folkbokföring av utrikes födda, övertäckning, varför utrikes födda inte inkluderas i statistiken

2.2.3 Mätning

I statistiken över utbildningsnivå används redan befintliga undersökningar (register). Vissa begränsningar finns när det gäller uppgifter om befolkningens utbildningsnivå. Den saknas helt för personer födda före 1911 eftersom den aldrig har samlats in på riksnivå i den svenska statistiken. Den äldsta uppgiften som nu finns i UREG samlades in i Folk- och bostadsräkningen 1970 och avsåg personer födda senare än 1910. Utbildningsnivå är även ofullständig när det gäller uppgifter från utländsk utbildning.

Uppgifterna till de register som används hämtas från de externa folkbokföringsregistren och är administrativa till sin karaktär. Primärt är det folkbokföringsmyndigheterna (skattekontoren) som samlar in, mäter och registrerar uppgifterna. Insamlingen genomförs i fastställda rutiner och med hjälp av olika typer av blanketter.

Eftersom en stor del av rapporteringen till folkbokföringssystemet sköts av barnmorskor, vigsselförrättare, domstolar eller läkare, där rapporteringen är en del av arbetsuppgifterna, kan man rimligen anta att uppgifterna rapporteras med små mätfel.

För mer information om mätning och mätfel för RTB samt UREG se respektive kvalitetsdeklaration:

Registret över totalbefolkningen: www.scb.se/BE0101.

Utbildningsregistret: www.scb.se/UF0506.

2.2.4 Bortfall

Statistiken baseras på uppgifter från SCB:s totalräknade individregister. Vissa Sverigefödda personer saknar uppgifter om utbildningsnivå. Andelen Sverigefödda personer 30 år och äldre som saknar uppgift om utbildningsnivå minskar kontinuerligt, från 1,8 procent år 2000 till 0,3 procent (cirka 17 000 personer) 2016. Det gäller personer födda före 1911 där uppgift om utbildningsnivå inte finns alls, vilket är från 106 års ålder och äldre 2016. En del saknar uppgift om utbildningsnivå av andra skäl. De kan ha en utländsk utbildning eller så har de inte slutfört den lägsta obligatoriska utbildningsnivån före 30 års ålder. Sjukdom under skolåren kan exempelvis vara ett skäl till att man inte kan slutföra någon grundskoleutbildning. Statistiken visar att det senare troligen gäller flera i gruppen som saknar uppgift om utbildningsnivå eftersom de visats ha betydligt sämre överlevnad än andra, särskilt i åldrar under 65 år.

2.2.5 Bearbetning

Bearbetningarna för statistiken är helt PC-baserade. Bearbetningsprogrammen är skrivna i SAS och de manuella momenten är få. Resultaten kontrolleras noggrant för att upptäcka misstag. Det finns inga kända fel kvar i bearbetningsfasen. Kontroller för eventuella bearbetningsfel i grundmaterialet har inte gjorts och eventuella bearbetningsfel i respektive register/undersökning förekommer då även i statistiken om återstående medellivslängd efter utbildningsnivå.

Bearbetningen av respektive register och urvalsundersökning beskrivs i kvalitetsdeklarationerna för Befolkningsstatistik www.scb.se/BE0101, och utbildningsstatistik www.scb.se/UF0506.

2.2.6 Modellantaganden

I statistiken redovisas uppgifter för kvinnor, män och totalt för båda könen vid 30 och 65 års ålder. Ett skäl till att redovisa den återstående medellivslängden från båda dessa åldrar är att det nu är en mycket liten andel av dödsfallen som inträffar före 65 års ålder. Det gällde endast 8,7 procent år 2016. Det är därför av allmänt intresse att beskriva utvecklingen av återstående medellivslängd från 65 års ålder.

Skattningar av den återstående medellivslängden är förhållandevis säker. När statistiken redovisas i mindre grupper, t.ex. för eftergymnasialt utbildade kvinnor 65 år och äldre är risken för slumpmässiga variationer mellan åren relativt stor. Uppgifterna för enskilda kalenderår kan med fördel räknas om till treåriga glidande medelvärden för att minska den osäkerhet som finns för en uppgift för ett enstaka år.

Eftersom utbildningsnivå saknas helt för personer födda i Sverige före 1911 är dödsrisker i de äldsta åldrarna avrundade med uppgifter om dödsrisker för alla kvinnor och män födda i Sverige, se avsnitt 2.2.4 (bortfall) samt 5.1 (jämförbarhet över tid).

2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig

Endast slutlig statistik redovisas.

3 Aktualitet och punktlighet

3.1 Framställningstid

Räknat från den senaste referenstidpunkten är framställningstiden till publicering drygt 8 månader.

3.2 Frekvens

Uppgifter till *Återstående medellivslängd efter utbildningsnivå* samlas in årligen. Statistiken redovisas en gång per år, efter det att nya årgångar av RTB och UREG publiceras.

3.3 Punktlighet

Statistik för år 2016 publiceras i enlighet med gällande publiceringsplan.

4 Tillgänglighet och tydlighet

4.1 Tillgång till statistiken

Statistiken publiceras som tabeller och diagram under *Demografisk analys* och är tillgänglig på SCB:s webbplats, www.scb.se/BE0701. I flera tidigare demografiska rapporter finns också fler redovisningar och mer analyser om återstående medellivslängd efter utbildningsnivå: *Livslängden i Sverige 2001–2010*, *Livslängd och dödlighet i olika sociala grupper*, *Livslängden i Sverige 2011–2015*. I den senaste livslängdsrapporten finns bland annat en redovisning efter kön och län för perioden 2011–2015.

4.2 Möjlighet till ytterligare statistik

Det är möjligt att på uppdragsbasis få tillgång till mer detaljerad statistik än vad som publiceras på SCB:s webbplats. För perioder om minst fem år kan uppgifter för större kommuner tas fram om antalet dödsfall i de grupper som ska redovisas är tillräckligt stor. För län finns tidigare uppgifter publicerade för perioderna 2001–2010, 2006–2010 och 2011–2015.

4.3 Presentation

Resultaten presenteras i form av tabeller samt diagram med kommenterande text på SCB:s webbplats. Vissa delar presenteras även i artiklar och demografiska rapporter.

4.4 Dokumentation

Framställningen av de totalräknade registrena RTB och UREG beskrivs i *Dokumentation av statistiken (SCBDOK)*. Dokumentationer för respektive register som statistiken baseras på finns på SCB:s webbplats för befolkningsstatistik www.scb.se/BE0101 samt utbildningsstatistik www.scb.se/UF0506.

5 Jämförbarhet och sam användbarhet

5.1 Jämförbarhet över tid

Statistikpubliceringen är jämförbar över tiden. Samma utbildningsgruppering används för hela perioden 2000–2016. En liten justering har gjorts för utjämnningen av dödsrisker bland äldre under åren 2010 till 2016 jämfört med 2000–2009. För perioden 2000–2009 används approximativa dödsrisker i åldrar

över 90 år. Samtliga utbildningsnivåer tilldelas samma dödsrisker i dessa höga åldrar. Det beror på att utbildningsnivån saknas för personer födda före 1911.

Från och med 2010 används den registrerade utbildningsnivån upp till 99 års ålder vilket gör att de approximativa beräkningarna i åldern 90–99 år upphör. Det blir en liten förändring i jämförbarheten i statistiken över tid när denna beräkningsförändring genomförs. En analys i en tidigare demografisk rapport visade att det inte innebär något större skifte i statistiken. Beräkning med en utjämning med rikets dödsrisker i åldrar 99 år och äldre jämfört med 90 år och äldre för åren 2010 till 2014 gav som mest en något högre återstående medellivslängd vid 30 års ålder med 0,2 år för gruppen kvinnor med eftergymnasial utbildning.² Den nya beräkningen redovisas för perioden 2010–2016.

5.2 Jämförbarhet mellan grupper

I statistiken redovisas jämförelser av återstående medellivslängd mellan grupper med olika utbildningsnivå över tid och mellan könen samt totalt. Uppgifterna är jämförbara mellan könen. Utbildningsgruppernas storlek ändras över tid vilket kan påverka jämförbarheten. Under perioden 2000–2016 har andelen med eftergymnasial utbildning ökat mest och andelen med enbart grundskoleutbildning har minskat. Inom de olika utbildningsnivåer som används har också förändringar ägt rum. Bland eftergymnasialt utbildade ökar andelen som har längre eftergymnasiala utbildningar relativt gruppen som har kortare högskoleutbildningar, folkhögskola, yrkeshögskola eller kvalificerad yrkesutbildning. Analyser av dödlighet har visat att inom gruppen med eftergymnasial utbildning har personer med kortare eftergymnasiala utbildningar högre dödlighet än de med minst tre år eftergymnasiala utbildningar. De totalräknade uppgifterna påverkas av att könsfördelningen i olika utbildningsnivåer har ändrats under perioden 2000–2016. Andelen kvinnor har exempelvis ökat i gruppen med eftergymnasial utbildning.

5.3 Samanvändbarhet i övrigt

Statistiken avser Sverigefödda som är 30 år och äldre. Uppgifterna är jämförbara med motsvarande registerbaserad statistik gällande andra år.

5.4 Numerisk överensstämmelse

Dödsrisker för de allra äldsta har avrundats till hela rikets dödsrisker för alla utbildningsnivåer (se 5.1 ovan). I övrigt finns inga kända brister i den numeriska överensstämmelsen mellan olika värden i statistiken.

² SCB, *Livslängd och dödlighet i olika sociala grupper*, Demografisk rapport 2016:2.

Allmänna uppgifter

A Klassificeringen Sveriges officiella statistik

För statistik som ingår i Sveriges officiella statistik (SOS) gäller särskilda regler för kvalitet och tillgänglighet, se lagen ([2001:99](#)) och förordningen ([2001:100](#)) om den officiella statistiken samt Statistiska centralbyråns föreskrifter ([SCB-FS 2016:17](#)) om kvalitet för den officiella statistiken.

De uppgifter som gäller föräldrarnas sysselsättning och barnfamiljers ekonomi är inte officiell statistik.

B Sekretess och personuppgiftsbehandling

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). För att skydda enskilda personers eller företags sekretessreglerade uppgifter säkerställs att de inte kan röjas direkt eller indirekt i den statistik som offentliggörs.

Vid behandling av personuppgifter, dvs. information som direkt eller indirekt kan hänföras till en person som är i livet, gäller lagen ([2001:99](#)) och förordningen ([2001:100](#)) om den officiella statistiken samt personuppgifts-lagen ([1998:204](#)).

C Bevarande och gallring

Grunduppgifterna hämtas från redan befintliga register på SCB. Datamaterialet har sammanställts särskilt för denna statistik. Det är endast tabeller som sparas, inga personuppgifter.

D Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet till denna statistik föreligger inte enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99). Produkten baseras dock till stor del på uppgifter från befolkningsstatistiken, till vilken Skatteverket, enligt förordningen om den officiella statistiken (SFS 2001:100), ska lämna de uppgifter som behövs.

E EU-reglering och internationell rapportering

Den demografiska analysen över medellivslängd efter utbildningsnivå berörs inte direkt av någon EU-reglering. Indirekt berörs den eftersom grundmaterialet från befolkningsstatistiken är EU-reglerad. För mer information, se *Kvalitetsdeklarationen* för Befolkningsstatistiken, www.scb.se/BE0101.

F Historik

Analys av befolkningsutvecklingen har i princip gjorts sedan befolkningsstatistiken startade 1749. I samband med den stora utvandringen till Amerika gjordes en omfattande emigrationsutredning. *Krisen i befolkningsfrågan* på 1930-talet är ett annat exempel på när analys av befolkningsutvecklingen var högaktuell. SCB har länge haft i uppdrag att löpande analysera befolkningsutvecklingen och att göra specialundersökningar inom

befolkningsområdet. Sedan 1986 publiceras analyserna i serien *Demografiska rapporter*.

De tabeller och diagram som redovisar utvecklingen av medellivslängd efter utbildningsnivå publicerades första gången i rapporten *Dödlighet efter utbildning, boende och civilstånd*, då för perioden 1986–2003 och därefter i rapporten *Livslängden i Sverige 2001–2010*. Demografiska rapporter om livslängdsutvecklingen i Sverige har publicerats vart femte år, den senaste är *Livslängden i Sverige 2011–2015* där även redovisningar och analyser om återstående medellivslängd efter utbildningsnivå ingår. Fördjupade analyser om dödlighet och livslängd efter utbildningsnivå, också med relation till andra sociala och demografiska förhållanden, finns i rapporten *Livslängd och dödlighet i olika sociala grupper*.

G **Kontaktuppgifter**

Statistikansvarig myndighet	Statistiska centralbyrån
Kontaktinformation	Örjan Hemström, Prognosinstitutet
E-post	orjan.hemstrom@scb.se
Telefon	010-479 49 97